

L'alumnat immigrant en el CP Joan Mas (Pollença)

Margalida Cerdà Moragues ()*

(*) Aquest treball s'ha fet amb la col·laboració de Catalina Cifre, mediatora cultural de Pollença.

RESUM

Aquest treball intenta aportar unes dades actualitzades i, a més, fer conèixer la situació a Pollença, concretament a l'escola Joan Mas, sobre el fenomen de la immigració. A partir de les dades recollides i d'una visió real del moment pretenem presentar la situació en què ens trobam i reflexionar sobre el present i el futur de la convivència entre cultures diferents.

RESUMEN

Este trabajo intenta aportar unos datos actualizados y dar a conocer la situación actual en Pollença, concretamente en el colegio Joan Mas, sobre el fenómeno de la inmigración. A partir de los datos recogidos y de una visión real del momento pretendemos presentar la situación en que nos encontramos y reflexionar sobre el presente y el futuro de la convivencia entre culturas diferentes.

INTRODUCCIÓ

Un dels objectius d'aquest article és analitzar la realitat educativa actual en aquest centre atenent a una variable a considerar, els nouvinguts.

El desenvolupament d'aquesta anàlisi implica un problema important, ja que suposa una organització i gestió de tots els recursos dels quals comptam.

El que pretenem és posar de manifest els aspectes més significatius de la immigració dins una escola de Pollença, el CP Joan Mas. Aquest document és un reflex de la realitat actual, atenent a la problemàtica i, al mateix temps, a l'enriquiment que ens suposa per part de tota la comunitat.

L'objectiu va més enllà d'intentar integrar aquests nouvinguts dins el sistema escolar, sinó que pretén dur a terme una integració generalitzada que impliqui tots els àmbits de la persona en si.

Per tot això, s'han analitzat alguns indicadors sobre l'estat actual de la població immigrant i, sobretot, en relació amb l'alumnat matriculat en el nostre centre d'Educació Infantil i Primària.

S'ha estructurat partint d'unes dades i posterior seguiment des de l'acolliment de l'infant a l'escola i el seu procés durant la resta de l'escolarització.

Seguint les instruccions de la Direcció General de Planificació i Centres per a l'organització i funcionament dels centres docents i davant l'entrada progressiva d'alumnes provinents de diferents països i cultures, era necessari per part de l'escola fer un nou plantejament per donar resposta a les necessitats de tota la comunitat educativa.

Donar resposta pedagògica a les necessitats d'aquests alumnes implica acceptar l'alumne/a tal com és, comprendre'l, valorar-lo i ajudar-lo a progressar dia a dia en les diferents experiències educati-

ves des d'un tractament transversal i interdisciplinari. També implica potenciar l'intercanvi i relació entre tots els alumnes des d'una perspectiva d'enriquiment intercultural, ajudar-los a valorar la pròpia cultura i incorporar-los en la descoberta i coneixement del món cultural en què viuen ara.

I. EVOLUCIÓ DELS HABITANTS EXTRACOMUNITARIS A POLLENÇA (EMPADRONATS A L'AJUNTAMENT)

	ANY 2000	ANY 2001	ANY 2002	ANY 2003	ANY 2004	ANY 2005
	520	655	1081	1323	1394	1677

Els darrers anys, la comunitat de les Illes Balears ha experimentat un notable augment pel que fa a l'arribada de persones immigrants, sobretot d'origen extracomunitari.

El cas de Pollença no és una excepció i la realitat que ho demostra són les dades del nombre de persones extracomunitàries empadronades a l'Ajuntament d'aquesta localitat.

L'any 2000, hi havia empadronades 250 persones d'origen no comunitari i l'any 2005 es va arribar a la xifra de 1.677 empadronats extracomunitaris.

L'evolució de les dades indica que una evolució ascendent, encara que la major arribada i posterior empadronament es va donar l'any 2002 amb una xifra de 1.081 empadronats comptabilitzats, fet que indica un augment entre els anys 2001 i 2002 de 425 persones.

Entre els anys 2003 i 2004 aquest procés s'alenteix, i així es poden trobar 1.323 persones l'any 2003 i 1.394 l'any següent, mostrant un augment de 71 persones.

Com es pot observar a la taula anterior, el fenomen migratori és un fet real dins Pollença ja que cada any arriben a la localitat, ja sigui en major o menor nombre, persones d'origen extracomunitari.

2. EVOLUCIÓ DE LES NACIONALITATS EXTRACOMUNITÀRIES A POLLENÇA (MAJOR NOMBRE DE NACIONALITATS EMPADRONADES)

	ANY 2000	ANY 2001	ANY 2002	ANY 2003	ANY 2004	ANY 2005
MARROC	212	235	268	264	271	295
ARGENTINA	58	84	187	236	258	299
URUGUAI	21	36	137	208	228	257
EQUADOR	32	79	143	184	153	168
ROMANIA	1	19	51	102	142	255

Font: padró de l'Ajuntament.

Marroc, Argentina, Uruguai, Equador i Romania són els països extracomunitaris més nombrosos a Pollença, actualment.

La procedència des de Marroc és un fet significatiu a Pollença. Si analitzam les dades dels darrers cinc anys (fins a l'any 2005), podem observar que ja l'any 2000 hi havia 212 persones marroquines empadronades, fins a arribar a les 295 de l'any 2005.

La seva evolució, pel que fa al nombre, ha estat poc significativa en els darrers anys si la comparem amb altres nacionalitats. Marroc és el segon país extracomunitari més nombrós a Pollença durant l'any 2005 i sempre segons les dades de l'empadronament.

De procedència argentina, l'any 2005 hi va haver 299 empadronats, convertint-se aquest país en el més representatiu dels extracomunitaris pel que fa al nombre d'empadronats.

L'evolució de les dades d'aquesta procedència, l'any 2000 trobam 58 persones, però l'augment significatiu d'empadronats argentins el trobam l'any 2002 amb 187 empadronats fins a arribar als 299 abans esmentats l'any 2005.

La tercera procedència més nombrosa empadronada durant l'any 2005 fou Uruguai amb 257 i, també igual que en el cas anteriorment explicat d'Argentina, l'any 2000 té dades poc significatives d'aquesta procedència (21 persones), fet que canvia a partir de l'any 2002 amb 137 empadronats de procedència uruguaiana.

D'Equador es pot dir que, l'any 2000, es troben en el municipi 32 persones empadronades i a final del 2005 hi ha un increment significatiu quant a l'empadronament fins a arribar a les 168 persones. Les dades, de totes formes, reflecteixen una arribada gradual de persones d'origen equatorià.

El cas de Romania, convertida l'any 2005 en la quarta procedència extracomunitària més nombrosa, ha estat molt significatiu i quasi es podria definir com a espectacular.

L'any 2000 només trobam 1 persona empadronada, però ja a partir d'aquest mateix any, l'augment és molt significatiu, ja que en el 2001 hi ha 19 empadronats. L'any 2002 s'incrementa fins a arribar a un total de 51 empadronats d'origen romanès, l'any 2003 s'augmenta en 51 donant així un total de 102; 142 persones són les empadronades l'any 2004 fins que l'any següent, en el 2005 ja són 255.

Amb aquesta evolució de dades, es pot afirmar que el cas de Romania presenta l'augment més significatiu i important pel que fa a nacionalitats extracomunitàries que es dona a Pollença en els darrers 5 anys.

3. CP JOAN MAS (POLLENÇA)

En el curs 2005-2006, la matrícula total és de 448 alumnes, dels quals 78 són alumnes estrangers.

Nombre d'alumnes per curs	Nacionalitat	Nin	Nina
El 3 anys	França	1	
	Uruguai	1	
	Colòmbia		1
El 4 anys	Bèlgica	2	
	Irlanda		1
	França	1	
	Marroc	1	
	Anglaterra		1
	Argentina	2	
	Uruguai		1
El 5anys	Escòcia		1
	Polònia	1	
	Romania	1	
	Argentina	3	
	Equador	1	
	Xile	1	
	Alemanya		2
1r primària	França	1	
	Marroc		1
	Romania		1
	Xina		1
	Xile	1	
	Argentina	1	
	Alemanya	2	
Anglaterra	1		
2n Primària	Polònia		1
	Colòmbia	1	
	Argentina	1	

Nombre d'alumnes per curs	Nacionalitat	Nin	Nina
3r Primària	Alemanya		2
	Argentina	1	
	Marroc	3	
	Polònia	2	
	Romania	1	
	Xile		2
4t	Alemanya	1	
	Marroc	1	
	Polònia	1	1
	Anglaterra	1	
5è	Anglaterra	1	
	Argentina	1	
	Sàhara		1
6è	Anglaterra		2
	Argentina	4	2
	França	1	
	Marroc	3	1
	Uruguai	1	

La immigració és un fet important en el nostre municipi, ja que, de sempre ha estat un lloc turístic, fet que ha propiciat l'arribada de gent amb distintes nacionalitats, cultures i tradicions. És important partir de l'origen i les característiques generals de la població nouvinguda.

La pràctica totalitat del pares respon a un perfil socioeconòmic bastant semblant, però hi ha una diferència notable quant al nivell cultural i educatiu.

En el cas de la població magribina, hi ha un indicador clar d'un nivell cultural molt baix, fins i tot, d'un grau elevat d'analfabetisme. Com a conseqüència, es veuen obligats a treballar en el sector secundari, concretament en la construcció.

El altres dos casos rellevants són Gran Bretanya i Amèrica del sud.

En ambdós, es pot comprovar que el nivell cultural és molt més alt que en el cas dels magribins, encara que el nivell econòmic també és baix i es dediquen al sector secundari de la construcció i també al de serveis (hoteleria).

3.1. Dades dels alumnes matriculats (segons la nacionalitat)

NACIONALITATS ALUMNES CURS 2003-04	
ALEMANYA	4
ARGENTINA	9
GRAN BRETANYA	8
MARROC	19
TOTAL	40
ALEMANYA	4
BÈLGICA	2
ARGENTINA	18
COLÒMBIA	3
EQUADOR	4
FRANÇA	2
GRAN BRETANYA	11
IRLANDA	1
XINA	1
MARROC	16
POLÒNIA	7
ROMANIA	2
SAHARA	1
URUGUAI	3
XILE	3
TOTAL	78

Atenent a dos cursos escolars no consecutius es pot veure clarament que hi ha un gran augment i que es manté el nombre d'alumnes d'origen argentí i marroquí i s'incrementen altres nacionalitats.

3.2. L'alumne/a immigrant a l'escola

Davant l'arribada continuada d'alumnes immigrants a l'escola sempre ens trobam amb una problemàtica comuna:

- Dificultats de comunicació a causa del desconeixement de la llengua i la cultura d'origen.
- Manca d'informació del sistema educatiu de procedència, i dels expedients acadèmics dels alumnes.

3.3. Actuacions de l'escola

L'escola treballa conjuntament amb els serveis socials i, sobretot, amb la mediadora cultural (en el cas de Pollença, majoritàriament treballa amb els magribins) per donar resposta a qualsevol qüestió relacionada amb els alumnes.

3.4. La figura del mediador dins l'àmbit escolar

La figura de la mediadora cultural fa uns 6 anys que és present dins Pollença. En un principi, aquesta figura es va posar per donar resposta a les demandes que sorgiren arran de les dificultats de les famílies d'origen extracomunitari dins l'àmbit escolar encara que posteriorment esdevingué una figura present en altres àmbits, com poden ser el de serveis socials, sanitat, etc.

La introducció de la figura de la mediadora cultural dins l'àmbit escolar ha suposat una passa molt important, tant per a l'escola com per a les famílies. La mediadora esdevé un pont entre les dues cultures.

Entre les seves funcions, cal destacar:

- Apropar les famílies i el centre escolar.
- Conscienciar els pares de la necessitat d'una escolarització efectiva.
- Intervenir en cas de conflictes entre els alumnes.
- Realitzar entrevistes personals amb els pares dins i fora de l'escola per tal de tractar qüestions individuals relacionades amb els seus fills sobre informació general, material escolar, tramitació de beques, ajudes econòmiques, participació de sortides escolars, qüestions d'higiene, etc.
- Altres tasques que sorgeixen en funció de les necessitats i demandes de les escoles.

La mediadora cultural treballa amb els alumnes i famílies d'origen no comunitari encara que treballa sobretot amb persones marroquines, ja sigui per motius de llengua o de cultura diferents als d'aquí.

Actualment, la mediadora cultural està ubicada dins l'àrea de Cultura de l'Ajuntament i, a més a més de treballar dins l'àmbit específic de l'educació, treballa per fomentar la integració de totes aquestes persones mitjançant distintes actuacions, entre les quals poden destacar:

- Jornades Interculturals: l'any 2005 s'han dut a terme les II Jornades Interculturals amb l'objectiu de donar a conèixer a tota la població moltes de les distintes nacionalitats existents dins el municipi amb músiques, balls, conferències, gastronomia, exposicions... sobre aquests llocs del món. A més a més, és una oportunitat per tal que els immigrants s'acostin a la cultura del poble i per conèixer la resta de gent que hi viu.
- Campanya d'immersió «Jo visc la cultura»: amb aquesta frase es donen a conèixer els protagonistes de la campanya que no són altres que persones immigrants que escolliren, per un motiu o un altre, viure a Pollença i que han après la llengua i participen de les festes, tradicions, etc. que s'organitzen des de l'Ajuntament.

- Cursos de català: un any es va oferir a la població marroquina un curs de català. Era especial perquè es va posar un horari adequat a les seves necessitats (fora de l'horari laboral i distint a la resta d'horaris dels altres cursos que l'Ajuntament ofereix).
- Tallers de conversa: durant l'hivern s'ofereix als alumnes d'educació secundària la possibilitat d'assistir a uns tallers de conversa que consisteixen a fer dues hores de xerrada en català juntament amb monitors catalanoparlants. Es tracta de l'espai adequat per posar en pràctica una llengua que els és nova. Aquesta experiència també es desenvolupa durant els mesos de juliol i agost i va destinat a persones majors que també tenen dificultats o tenen por de parlar una llengua que els és encara desconeguda.
- Tallers durant setmanes culturals a les escoles: en funció de la temàtica de la setmana cultural, la mediadora cultural organitza tallers específics destinats a l'alumnat en general.

3.5. L'alumnat nouvingut

L'alumne/a nouvingut/da se sent molt insegur, s'enfronta amb una situació que no pot controlar. Un món diferent i desconegut. Però l'agreujant més hostil és la manca de comunicació. No entén i no l'entenen.

Abans que l'infant comenci l'escola hem estat informats prèviament, bé pels pares, bé pels serveis socials o bé per la mediadora cultural. Això ens permet per part de la direcció informar al mestre/a de l'arribada d'un nou nin/a i aquest pot informar la resta de la classe.

En aquest moment, a l'escola sols hi ha una mestra titular d'atenció a la diversitat, que forma part de l'equip directiu, el que dificulta una mica l'eficàcia de la tasca perquè les hores són insuficients. D'altra banda, és beneficiós perquè quan arriben a l'escola s'organitza el Pla d'acolliment i d'aprenentatge de l'alumne/a nouvingut automàticament. Per donar sortida a aquest tema decidirem que la mestra que tenim més 1 per l'etapa d'educació primària treballés conjuntament amb l'AD.

A principi de curs, sols sabem els alumnes de l'any anterior que encara necessiten ajuda, però ens deixam un marge d'hores per als alumnes matriculats estrangers. A partir d'aquí, en els mesos de setembre i octubre es recull tota la informació necessària per poder fer la seva ACI (sols de llengua catalana).

Les mestres d'AD fan el reforç tant dintre com fora de la classe, depenent de l'activitat. Aquest reforç es manté fins que l'equip de suport juntament amb el mestre tutor considera que l'alumne/a pot ser mínimament autònom dins l'aula. El temps màxim de reforç és de dos cursos escolars, encara que en alguns casos s'ha de perllongar.

Funcions i tasques de l'equip directiu (l'asterisc indica que la funció és compartida):

DIRECTORA:

- Procés de matriculació
- Acollida familiar
- *Decidir l'adscripció al curs

CAP D'ESTUDIS:

- Informar el professorat implicat
- *Intervenir en la planificació dels suports

3.6. Projecte d'atenció a la diversitat

Fa cinc anys aquesta plaça de mestre d'atenció a la diversitat no existia en aquest centre, encara que s'havia de fer molta feina per part dels mestres juntament amb l'equip de suport i es demanà que es creàs. Una vegada concedida aquesta plaça es reuní l'equip de suport amb l'EOEP i intentàrem canalitzar l'ensenyament d'aquests alumnes .

Férem un projecte i l'objectiu fonamental fou que fos una eina eficaç i eficient per a tots, no podia ser un manual per poder mostrar, sinó tot el contrari, era el lloc on es podien trobar les pautes a seguir, tant per a mestres com per a l'equip de suport.

El centre preveu l'atenció a la diversitat dels alumnes pel que fa a :

- L'adequació dels objectius
- La seqüenciació de continguts adequats a ritmes diferents
- La diversitat de metodologies
- L'avaluació individualitzada
- L'atenció individualitzada

Hem intentat dur a terme un pla on es defineixin les prioritats i els objectius a assolir durant el curs:

A. Què treballam?

A l'àrea de llengua catalana es treballen els aspectes següents:

- comunicació
- expressió oral
- comprensió
- expressió escrita

B. Com treballam?

El professorat i els professionals de suport actuen de forma coordinada com a equip.

Es consideren membres de l'equip de suport en el nostre centre:

- PT: mestre/a en pedagogia terapèutica
- AD: mestre/a d'atenció a la diversitat
- AL: mestre/a d'audició i llenguatge
- ATE: auxiliar tècnica educativa
- El/la mestre/a que dedica més temps del seu horari als reforços educatius, en aquest cas la mestra més I.

També hi ha un mestre que ve un dia a la setmana del Govern Balear (cada any l'Ajuntament de Pollença ens ofereix dues opcions: rebre suport material o professional).

Amb la medidora, encara que no estigui dins el nostre equip, funcionam de forma totalment coordinada, en els temes socials.

C. Àmbits de treball

1. En relació amb el centre educatiu:

Pla d'actuació anual
Prioritats
Responsabilitats
Temporització
Avaluació d'indicadors

A principi de curs, abans de començar les classes, ens reunim l'equip de suport per revisar els llistats o bé per introduir alumnes nous. Tot això es fa per poder organitzar el suport tant individual com col·lectiu, per això és imprescindible reunir-se amb els mestres i tutors implicats per poder coincidir en aquelles hores que siguin més adients i profitoses per als alumnes.

Cal tenir en compte la temporització, encara que varia segons l'aprenentatge de l'alumne/a i la seva motivació.

Seguidament, quan un alumne/a comença per primera vegada es fa una avaluació d'indicadors que consisteix a fer una avaluació inicial. Aquesta avaluació és totalment individual i particular ja que s'ha d'ajustar totalment a l'infant.

2. Amb relació al mestre/a tutor i els altres mestres que puguin tenir relació amb l'alumne/a:

Amb relació a l'alumnat
Elaboració i seguiment de les ACI
Socialització

Una vegada que més o manco hem superat aquesta etapa d'adaptació, el pas següent serà fer l'ACI corresponent. Aquest document és una adaptació curricular, que serveix d'eina al tutor/a i mestres que estan en relació amb aquest alumne/a per poder donar-li el màxim de suport i saber exactament què és el que s'ha de treballar.

Un aspecte molt important és el de la sociabilització, per tant dins el seu horari personal, s'ha d'especificar quines sessions sortirà de la classe i quines altres serà la mestra de compensatòria que entrarà dins l'aula.

Tots sabem que l'alumne/a rep un gran aprenentatge per part del seus iguals. L'idioma que és la part més important per afavorir una bona comunicació s'aprèn amb la relació diària amb els altres companys.

Mestre/a AD
Conèixer el context
Nivell acadèmic
Avaluació inicial per saber el nivell de competència lingüística
Elaboració d'ACI (llengua catalana) amb la col·laboració del tutor
Informe trimestral (àrea de llengua)
Informe final (àrea de llengua)

La funció de la mestra AD (atenció a la diversitat) és fonamental per alleugerar el mestre tutor. És una figura que no existeix a tots els centre i s'ha de suplir per mestres de reforç. La mestra AD és la que s'encarrega d'informar-se de la situació en què es troba l'alumne/a. A part de les seves tasques diàries, a final de trimestre elabora un informe per fer conèixer als pares la seva evolució. No és un informe quantitatiu, és més qualitatiu, en què s'exposen les actituds, les aptituds, el progrés...

Tutor/a
Coneixement dels espais escolars
Presentació dels especialistes
Parlar amb el curs de l'arribada d'un nou alumne
Demanda d'implicació dels alumnes
Donar alguna responsabilitat a l'alumne nouvingut

Quan un infant arriba a un lloc nou, el primer que ha de conèixer i dominar són els espais. Aquest aspecte el tenim com una rutina molt important per a tots els nins/es. A partir d'aquí hi ha la presentació i implicació de tota la comunitat escolar.

Per donar a entendre d'una manera descriptiva el que fa tota la comunitat educativa quan arriba un nou alumne ha quedat esmentat al principi. Del que es tracta, és de donar solucions ràpides i eficaces amb els infants immigrants. Es desenvolupen projectes generals per adquirir hàbits de

socialització, de convivència, de treball... però el més important és que des de tota la comunitat educativa individual s'atén l'infant segons les seves capacitats i actituds. Serà un repte important i reeixit tot aquell projecte que ens hagi ajudat a la formació de l'infant com a persona.

Respecte als resultats acadèmics, a causa de la mancança de recursos, i en alguns casos a la poca importància que hi donen els pares a la formació acadèmica dels seus fills, podem dir que aquests resultats no són del tot positius. Així i tot, donam un suport quantitatiu i qualitatiu a fi que els propers anys puguem donar una resposta millor en tots els seus àmbits.

CONCLUSIÓ

La situació actual a l'escola, feta a partir de les dades exposades anteriorment i de la realitat vigent, ens du a tenir una perspectiva de futur eficaç i eficient, perquè l'educació en sentit ampli ha de ser una eina de qualitat en la qual tinguin cabuda totes aquelles experiències i vivències que ens ajuden a créixer com a persones.

Respecte a les perspectives de futur és important tenir en compte:

- Una millor qualitat de la docència
- Un compromís en la multiculturalitat
- Més implicació per part de tots
- Un aprenentatge més individualitzat i més flexible
- Un treball de grup atenent a la formació i a la informació
- Un canvi d'actituds

Si ens fixam amb els alumnes magribins, són els que presenten un nivell més baix de resultats acadèmics i actualment representen un tant per cent nul d'alumnes que arriben a batxillerat. Això és a causa, sobretot, de la poca implicació que hi ha per part de la família que sols persegueix un objectiu econòmic.

És avui un repte important de caràcter qualitatiu i per això hi han d'estar implicats tots els àmbits de la societat.

Sols estam en el punt de partida i hi ha una gran tasca a fer. No sols hem de parlar de la manca de recursos (que sí sabem que són necessaris), és molt important un canvi d'actituds i aptituds per ambdues parts, per arribar a un grau de convivència en sentit ampli del terme.

Concretament, dins el sistema escolar, encara ens trobam que hi ha grups bastant diferenciats i units per interessos propis, cultures, estils de vida que, o bé ho marquen els mateixos nins/es, o bé es veu la influència dels pares.

Encara que hi hagi una actitud positiva, ens queda molt per avançar i aprendre. El dia que deixem de celebrar algun esdeveniment de forma puntual, com es fa (dia de la festa de...), voldrà dir que vivim i sentim la multiculturalitat.

Aquestes desigualtats no faciliten el dret a conviure, ni garanteixen una igualtat d'oportunitats. És necessari un compromís de tota la societat per equilibrar aquestes desigualtats.

BIBLIOGRAFIA

Dades estadístiques d'empadronament del 2000 al 2005.

Cedit per l'Ajuntament de Pollença.

ALZINA, P. (2001). *Treballar amb la diversitat. Nous enfocaments curriculars metodològics.*

Alaior: Ajuntament d'Alaior, Institut Menorquí d'estudis i UIB.

CARBONELL, F. (1977). *Immigrants estrangers a l'escola.*

Desigualtat social i diversitat cultural en l'educació. Barcelona: Altafulla.

Fundació de serveis de cultura popular.

MARCH, M. *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2005.*

Fundació Guillem Cifre de Colonya.